

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΣΤΗ ΖΑΚΥΘΟ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Σε μιάν ἀμαρτωλή	Σωτήρη Σκίπη
Αἱ Γυναῖκες τῆς Ἐπαναστάσεως	Κωνστ. Ράδου
Ἐν πορείᾳ πρὸς τὴν Σινώπην	Κ. Π. Καβάφη
Ὁ Σολωμός καὶ ἡ γλῶσσα μας (συνέχεια)	Ν. Β. Τωμαδάκη
Pleurer un peu (μετάφρ.)	Τέλλον Ἀγρα
Ἀπ' τὰ «Τραγούδια στὴν Ἀγάπη»	Ρίτας Μπούμη
Τὸ Ἰόνιο Θέατρο (συνέχεια)	Μ. Βάλσα
Ντάντες	Arnaldo Cervasato
Γνώμες γιὰ τὸ Φάσκολο	Louis Roussel
»	Giuseppe Ceccherelli
Σονέττο (μετάφρ.)	Εἰρήνης Δεντρινῶ
Ὀνειροπολήματα	Ν. Πετιμεζῆ—Δαύρα
Ἑπτανησιακὰ σημεῖωματα	Διον. Α. Ζακυνθινῶ
Πνευματικὴ Ζωή.—Βιβλιοκρισίαις.—Ἐκδόσεις.—Ἐφημερίδες.—Περιοδικά.—	

Ἔτος Γ'. Ἀριθ. 24—25
Μάρτιος—Ἀπρίλιος 1929.
Τὸ τεύχος Δραχ. 6.

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ 'ΙΟΝΙΟΥ ΑΝΘΟΛΟΓΙΑΣ,

* Ετησία	Δραχ. 50
* Εξάμηνος	25
* Ετησία Έξωτερικού δολλάρια	2
* Έκδοση πολυτελείας τὸ διπλό.	

Διευθύντρια: ΜΑΡΙΕΤΤΑ ΜΙΝΩΤΟΥ
» συντάξεως: ΡΙΤΑ ΜΠΟΥΜΗ

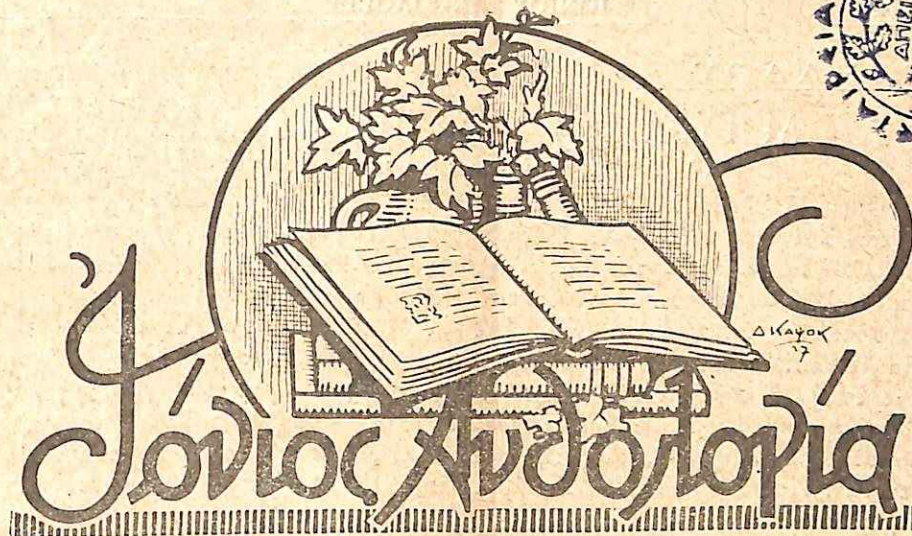
—= Τυπώνεται στὴ Σύρο —=
Έμβάσματα, συνεργασία καὶ ὅ,τι ἄλλο σχετικὸ μὲ τὸ Περιοδικὸ στέλνεται στὴ Διεύθυνση: *Μαριέττα Μινώτου* Διευθύντριαν «'Ιονίου 'Ανθολογίας» Ζάκυνθον.

Τὸ περίφημο λεύκωμα τῆς Ζακύνθου γιὰ τὴς Φωσκολιανῆς Γιορτῆς 176 μεγάλες σελίδες. — 107 ἱστορικῆς πολύτιμες εἰκόνες. — Ἡ Ζωὴ τοῦ Ποιητῆ. — Τὰ ωραιότερα ἔργα τοῦ μεταφρασμένα. — Μελέτες. — Διηγήματα. — Ποιήματα. — Αὐτόγραφα. — Ἡ ἱστορία τῆς Ζακύνθου. — Ἡ καλλιτεχνία τῆς. — Τὸ ἱστορικὸν τῶν ἑορτῶν. — Συνεργάτες ἐπιφανεῖς Ἕλληνες καὶ Ἰταλοί. — Ὑπουργοί. — Ἀκαδημαῖκοί. — Καθηγητὲς Πανεπιστημίων. — Γερουσιαστές. — Κριτικοί. — Ἱστορικοί. — Καλλιτέχνες. — Ποιητές. — Λογοτέχνες. — Ἀληθινὸ φιλολογικὸ Μνημεῖο. — Έκδοση καλλιτεχνικὴ. — Κόσμημα κάθε βιβλιοθήκης. — Τιμᾶται δραχμὲς 25. Στους συνδρομητὰς μας ποῦ θὰ ἐμβάσουν τὴν συνδρομὴν αὐτοὺς γιὰ τὸ 1929, δραχμὲς 50, στέλνεται δωρεάν.

Ἀνανεώσατε τὴ συνδρομὴν σας τὸ ταχύτερο. Ὑποστηρίξατε τὸ περιοδικὸ μας ἐγγράφοντας τοὺς φίλους σας συνδρομητὰς.

Προσεχῇ δημοσιεύματα :

- 1) *Μ. Βάλοα* : «Ζαμπέλιος». — «Ἀντ. Μάτεσις», μελέτες ἐκτεταμένες.
- 2) *Δ. Παπαγιαννόπουλου* : «Ζακυνθία Ἐκκλησιαστικὴ μουσικὴ».
- 3) *Γ. Δαμπελέτ* : Ἡ γνησιότης τοῦ δημοτικοῦ τραγουδιοῦ.
- 4) *Ἀλεξ. Φιλαδελφῆος* : Ἡ Πινακοθήκη Λοδέρδου.

ΑΠΟ ΤΑ «ΝΑΥΑΓΙΑ»

ΣΕ ΜΙΑΝ ΑΜΑΡΤΩΛΗ

Τὰ μαραμένα κάλλη σου, — μὴ χαίρεσαι ! δὲν τὰ ποθῶ,
γυναῖκα ἀμαρτωλή,
μέσα στὴν ἀτμοσφαῖρα σου γυρεύω λίγο νὰ σταθῶ
ἀπόψε τὴ θολή.

Θέλω σὰ σ' ἕνα σύντροφο τῆς θλίψης τῆς σπαραχτικῆς,
τῆ ραγισμένη
καρδιά σου ν' ἄνοιγες σ' ἐμέ, σ' ἐμέ παρηγοριά νὰ βοῆς,
δυστυχισμένη.

Θέλω τὸ πάθος νὰ μοῦ πεῖς ὅπου σὲ κύλησε σιγὰ,
σιγὰ στὸν κακὸ δρόμο,
θέλω σ' ἐμέ νὰ ἐμπιστευτεῖς τὰ πένθιμά σου μυστικά,
φτωχιά μου, δίχως τρόμο.

Κι' ἐγὼ σὰν ἀδερφοῦλα μου, χαμένη ἀπὸ πολλὸν καιρὸ,
ποῦ τὴ ξανανταμώνω,
τὰ δάκρυά σου σφογγίζοντας, σὰν τὸ ψωμί θὰ μοιραστώ
τὸν τραγικὸ σου πόνο.

(Μασσαλία 1929)

ΣΩΤΗΡΗΣ ΣΚΙΠΗΣ

ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΗΠΕΙΡΟΤΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ

ΚΟΣΜΗΤΕΙΑ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΥ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ

ΔΩΡΕΑ *ΧΑΤΖΗ*

ΗΜΕΡΟΜ. 20.8.85

ΑΡΙΘ. 36816

Κ. ΡΑΔΟΥ

ΑΙ ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΤΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΕΩΣ

(Αἱ γυναῖκες τοῦ λαοῦ καὶ ἡ Ἀρχόντισσα).

Ὅπως δ' ἱερὸς Ἀγὼν εἶναι τὸ κοινὸν ἔργον τῶν μικρῶν (τῶν κάτω) τάξεων καὶ τῶν ἀνωτέρων, δηλαδὴ τοῦ λαοῦ ἀπὸ τὸ ἓνα μέρος καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο τῶν κοτζαμπασήδων, τῶν μεγάλων κληρικῶν καὶ τῶν μεγάλων ἄρματωλῶν κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἀπὸ τὰς ἡρωίδας τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως ἄλλαι ἀνήκουν εἰς τὰς λαϊκὰς τάξεις καὶ ἄλλαι εἰς τὴν ἀριστοκρατίαν. Τοῦτο εἶναι εὐκόλον νὰ ἐξηγηθῇ ἀφοῦ εἶναι αἱ ἑλληνικαὶ καρδίαι ἐπαλλοι τούτους αὐτοὺς παλμούς. Καὶ πρὸ ἀκόμῃ τοῦ ἀγῶνος ἐσάκις ἔτυχε περιστάσις αἱ Ἑλληνίδες ἐδειξαν ποῖαι ὑπερήφανοι καὶ πατριωτικαὶ ψυχαὶ κατοικοῦσαν εἰς τὰ στήθη των, καὶ ἐπομένως ποῖαν παρεσκευάζαν γεννεάν. Πρῶτα, πρῶτα ἡ Σουλιώτισσα πού τῆς ἀποθανάτισαν τὰ περίφημα λαϊκὰ μας τραγούδια.

«Ὡς ἔρχονται οἱ Παλιότουρκοι! . . Ὡς ἔρθουν πόλεμον νὰ ἰδοῦν»
καὶ Σουλιωτῶν τουφέκια τ' ἄρματα τῶν Σουλιωτισσῶν,
τῆς ἔακουσμένης Χαΐδας!»

Ἄλλο.

«Ἡ Δέσπω, ἀφέντες Λιάπιδες δὲν ἔκαμε, δὲν κάνει,
Δαυλὶ στὸ χέρι ἄρπαξε κόραις καὶ νύμφαις κράζει·
Σκλάβες Τουρκῶν μὴ ζήσωμεν, παιδιὰ μαζί μ' ἔλατε!
Καὶ τὰ φυσέκια ἄναψε κι' ὅλοι φωτιά γενήκαν».

Ἄλλο.

«Δὲν εἶν' ἐδῶ τὸ Χόρμοβο, δὲν εἶν' ὁ Ἀἰ Βασίλης
Νὰ πάρῃς σκλάβους τὰ παιδιὰ, νὰ πάρῃς ταῖς γυναῖκες
Εἶναι τὸ Σοῦλι τὸ κακό, στὸν κόσμο ἔακουσμένο,
Ποῦ πολεμᾷ ἡ Τζαβέλαινα σὰν ἄξιο παλληκάρι·
Βαστᾷ φυσέκια στὴν ποδιά καὶ τὸ σπαθὶ στὸ χέρι,
Καὶ μὲ τουφέκι σισανὲ ἐμπρὸς ἀπ' ὅλους πάγει».

Ἄλλο.

«Ἐδῶ ν, τὸ Σοῦλι τ' ἀκουστό, τὸ Σοῦλι ἔακουσμένο
Ποῦ πολεμοῦν μικρὰ παιδιὰ, γυναῖκες καὶ κορίτσια
Ποῦ πολεμᾷ ἡ Τζαβέλαινα μὲ τὸ σπαθὶ στὸ χέρι
Μὲ τὸ παιδί στὴν ἀγκαλιά, μὲ τὸ τουφέκι στ' ἄλλο
Μὲ τὰ φυσέκια στὴν ποδιά»

Καὶ μὴ σκηνή, θαυμαστὴ σκηνὴ ποῦ θὰ τὴν ἐκτιμήσουν οἱ καὶ
κείναις ποῦ δὲν κόψαν τὰ μαλλιά καὶ κείναις ἀκόμῃ ποῦ τὰ κόψαν.

«Τ' εἶν' τὸ κακὸ ποῦ γίνεται στοῦ Λιάκου τὴν γυναῖκα!
Πέντε Ἀρβανίτες τὴν κρατοῦν καὶ δέκα τὴν ξετάζουν
«Λιάκαινα δὲν παντρεύεσαι; δὲν πέρνεις Τούρκον ἄνδρα;»
«Κάλλια νὰ ἰδῶ τὸ αἷμα μου τὴν γῆν νὰ κοκκινήσῃ»
Παρὰ Τούρκος τὰ μάτια μου ναρθῇ νὰν τὰ φιλήσῃ.
Κι' ὁ Λιάκος τὴν ἀγνάντευεν ἀπὸ ψηλὴ ραχοῦλα
Κοντὰ κρατεῖ τὸν μαῦρο του, κρυφὰ τοῦ κουβεντιάσει.
«Δύνασαι μαῦρε μ' δύνασαι νὰ βγάλῃς τὴν κυρά σου;»
«Δύναμαι ἀφέντη, δύναμαι νὰ βγάλω τὴν κυρά μου...»
Ἐπῆγε καὶ τὴν ἔβγαλε, τοῦ Λιάκου τήνε φέρνει».

Διὰ τὴν γυναῖκα τῆς Ἐπαναστάσεως δυνάμεθα νὰ εἰπώμεν ὅτι καθ' ὅλον τὸν ἀγῶνα ἐδείχθη ἡρωϊκὴ καὶ καρτερικὴ καὶ ἐστήριξε τὴν ἄνδρα κατὰ τὸν ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας ἀγῶνα, τὸν μακρὸν καὶ σκληρὸν ἐκείνον πόλεμον τῶν ἐννέα χρόνων. Ἐκεῖνὸ τὸ ὅποιον ἐπραξεν ἡ Μανιάτισσα Σταυριάνα ποῦ στὸ Βαλτέτσι, ἔτρεχε ἀτρόμητη ἀπὸ ταμποῦρι σὲ ταμποῦρι καὶ μοίραζε φυσέκια, πολλάκις κατὰ τὸ διάστημα τοῦ ἀγῶνος ἐπανελήφθη, ὅπως καὶ ὁ χορὸς Ζαλόγγου τὰς ἡμέρας τῶν διωγμῶν καὶ τοῦ μαρτυρίου. Πάντοτε δὲ ἡ Ἑλληνὶς ἐφάνη ἡρωϊκὴ ὅπως συνέβη καὶ πρὸ τοῦ ἀγῶνος ἀκόμῃ. Μίαν φορὰν ἡ Ὑδρα προσεβλήθη ὑπὸ ἀγρίων καταδρομῶν. Τὸ γεγονός εἶναι τοῦ τέλους τοῦ 18ου αἰῶνος. Ὁ ἀρχηγὸς τῆς ἐπιδρομῆς ἦτο ὁ ὀνομαστός πειρατὴς Γουλιέλμος τῆς Μάλτας ἔχων συμβοηθοὺς ὅχι ὀλίγους Λιάπηδες διψῶντας πλιάτσικο. Ἡ συμπλοκὴ ὑπῆρξε πεισματώδης, ἔτρεξαν δὲ καὶ αὐταὶ αἱ γυναῖκες εἰς βοήθειαν ρίπτουσαι καὶ κυλίσουσαι λίθους ἀπὸ τὰ ὕψη τῶν κρημνῶν ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τῆς λεγομένης Χοντροπαναγιώτας. Αὐτὴ ὑπῆρξε μήτηρ τοῦ κατόπιν κατὰ τὸν ἱερὸν ἀγῶνα διαπρέψαντος πλοιάρχου Λαζάρου Παναγιώτα, ὅστις ὁμοιάζει καταπληκτικῶς τὴν μητέρα του. Εἰς τὸ ἀνάστημα καὶ τὴν γενναίον ψυχάν. Ὑδρατὶς χρονογράφος λέγει: «ἡ Παναγιώτα ἦτο ὡς ἄλλη Ἀμαζὼν καὶ ἐξωσμένη τὰ δπλα ἔτρεχε παντοῦ ὡς λέαινα, πυροβολοῦσα τοὺς ἐχθρούς. Ἐπὶ τέλους οἱ Ἀλβανοὶ ἀπεσύρθησαν».

Ὁ ὑπασπιστὴς τοῦ Κολοκοτρώνη Φωτᾶκης σημειώνει εἰς τὰς ἀναμνήσεις του τὸ ἐξῆς διὰ τὰς γυναῖκας τῆς Ἐπαναστάσεως. Ἦσαν αἱ ἡμέραι τῆς Ἐπιδρομῆς τοῦ Δράμαλη. Ἡ Ἑλλάς ἐθεωρεῖτο χαμένη. Ὁ Κολοκοτρώνης ἐσταμάτησε τὴν νύκτα μὲ τὸ στράτευμά του εἰς τὸν δρόμον τοῦ Ἀργους ἀντίκρυ σ' τὸν Ἀχλαδόκαμπον καὶ ἐστειλεν ἀπόσπασμα εἰς τὸ χωρίον νὰ προμηθευθῇ τροφίμα. «Αἱ γυναῖκες τοῦ χωρίου, ἦλθαν μὲ τὸν πόλεμον καὶ ἂν δὲν εἶναι παλληκάρια νὰ βγάλουν τ' ἄρματα νὰ τὰ φορέσωμε μεις. Ἡρωϊκὸς ἀνεμὸς φυσοῦσε καθ' ἑλὴν τὴν Ἑλλάδα! Βραδυτέρων εἰς τὴν μάχην τῆς Βέργας αἱ γυναῖκες ἤρπασαν τὰ μεγάλα δρέδυτερων εἰς τὴν μάχην καὶ ἐπετέθησαν κατὰ τῶν Ἀράδων καὶ ἀνὰ πανα ποῦ ἐθέριζαν ἐκεῖ κοντὰ καὶ ἐπετέθησαν κατὰ τῶν Ἀράδων καὶ ἀνὰ οἱ Ἑλληνες ἀπέκρουσαν νικηφόρως τὰ στρατεύματα τοῦ Ἰβραήμ ὀφείλεται τοῦτο ὀλίγον καὶ εἰς τὰς γυναῖκας. Δὲν ἀνήκουσι βεβαίως τοιαῦτα κατορθώματα εἰς τὰ γυναικεῖα ἔργα, οὔτε εἶναι ἄρθρα τοῦ συμβόλου τῆς χειραφετήσεως τῆς γυναικός, ἡ ὁποία σήμερον τόσον μᾶς ἀπασχολεῖ διότι ἡ γυνὴ ἐπὶ τέλους δὲν ἐπλάσθη στρατιώτης, ἀλλὰ δὲν ἠμποροῦμεν ὅταν συμπαίνομεν νὰ μὴ τὰ θαυμάζωμεν, ὅπως ἐν Γαλλίᾳ θαυμάζεται ἡ ἄφθαστος καὶ μοναδικὴ Αὐρηλιανὴ Παρθένος καὶ ἡ Ἰωάννα Ἀσσετ ἡ ἡρωὶς τοῦ Μπωβαὶ διὰ τῆς ὁποίας τὴν μνήμην ὁ Λουδοβίκος ΙΑ' ἐθέσπισεν ἑορτὴν ποῦ ἑορτάζεται ἀκόμῃ κατ' ἔτος. Ἡ Σταυριάνα, αἱ γυναῖκες τοῦ Ἀχλαδοκάμπου καὶ τῆς Βέργας εἶναι γυναῖκες τοῦ λαοῦ. Θὰ ἴδωμεν τώρα καὶ

τρώνης φονεύεται και ἡ κόρη της Ἑλένη μένει χήρα, ἀρκετὰ βραδυτέρον νυμφευθεῖσα τὸν στρατηγὸν Θεόδωρον Γρίδαν. Μετὰ τὴν προίκισιν τῆς Γρίδα ἔμεινε χωρὶς χρήματα. Τὰ πολιτικὰ πάθη τῆς ἀφῆρσαν και τὴν οἰκίαν τοῦ Ναυπλίου.

Ὅτε δ' Ἐμερσον ἀνήγγειλεν εἰς αὐτὴν ὅτι ὁ Κολοκοτρώνης ἀπεφυλάκιζεται και τίθεται πάλιν ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ στρατοῦ, ὠρθώθη γεμάτη ἀπὸ ἐνθουσιασμόν και εἶπεν ὅτι θὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὰ στρατόπεδα.

Δυστυχῶς μετὰ δεκαπέντε ἡμέρας εὗρισκε τὸν θάνατον ἀπὸ χέρι ἐλληνικῶ και δι' ἀφορμὴν ἀναξίαν σχεδὸν λόγου, ὡς ἐξηγρίδωσεν ὁ ἀλησμόνητος Βάρδουνιώτης. Ναυάγιον συνοικισίου μεταξὺ τοῦ μικροτέρου υἱοῦ της Γιάννουζα και τῆς ἀδελφῆς τοῦ δολοφόνου ἀποκρουομένης ὑπὸ τῆς αὐστηρᾶς Μπουμπουλίνας λόγῳ τῆς μεταξὺ τῶν μελλονύμφων συγγενείας ἐδδόμου βαθμοῦ.

Τὸ ναυάγιον τοῦ συνοικισίου κοινολογηθὲν ἐξηγρίωσε τὸν ἡλίθιον ἀδελφὸν τῆς μελλονύμφου. Ἐπολιόρησε μίαν νύκτα τὴν οἰκίαν και ἐπυῖδῃ τί συμβαίνει και διατὶ πολιορκεῖται. Διακρίνονται ἀκόμη τὰ ἴχνη τῶν σφαίρων ἐπὶ τῆς κάσας τοῦ παραθύρου. Ὁ τάφος τῆς ἡρώϊδος εὗρίσκειται εἰς τὸν ναὸν Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου εἰς τὸ Νοτιοδυτικὸν τῆς νήσου τῶν Σπετσῶν. Θαυμασίαν εἰκόνα της ἐξωγράψεν ὁ Ἑρ καὶ ὑπάρχει εἰς τὸ Μόναχον. Ἡ Μπουμπουλίνα παριστάνεται ἐντὸς τῆς μεγάλης λέμβου τοῦ «Ἀγαμέμνωνος» φερούσης πυροβόλον, ὁ καπετὰν Ὀρλώφ κρατεῖ τὸ τηλεσκόπιον. Ἡ Μπουμπουλίνα φαίνεται δίδουσα διαταγὰς, εἶναι γαλήνη. Πέραν εἰς τὸ βάθος φαίνεται τὸ Παλαμήδι. Ἡ σκηνὴ εἶναι συγκινητικὴ και δὲν εἶναι δυνατόν νὰ τὴν ἰδῇ Ἕλλην χωρὶς νὰ ριγῇ.

Κ. ΡΑΔΟΣ

ΣΚΕΨΕΙΣ

Ὁ πόνος ποὺ ἔρχεται ἀπὸ τὸ Μοιραῖο, εἶναι πιδ βαθὺς ἀλλὰ λιγώτερο βαρὺς ἀπ' τὸν πόνον ποὺ ἔρχεται ἀπὸ μᾶς τοὺς ἴδιους, ἀπ' τὴν ἀδυναμία μας, τὴ δειλία μας στὸ ἀντίκρουσμα τῆς Ζωῆς.

BORDEAUX

Τὰ χάρδια μιᾶς γυναῖκας ποὺ σ' ἀγαπᾷ ἀληθινά, σὲ μαθαίνουν νὰ ζῇς και σὲ ἀπομακρύνουν ἀπ' ὅλες τὶς κακὰς ἐξέεις.

FOSCOLO

Ἡ ζωὴ δὲ θὰ εἶχε καμμὶαν ἀξία, ἂν ἔλειπε ἡ ἀγάπη στὴν ἀλήθεια και στὸ καλὸ.

RENAN

ΕΝ ΠΟΡΕΙΑ, ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΣΙΝΩΠΗΝ

Ὁ Μιθριδάτης, ἔνδοξος και κραταίος,
μεγάλων πόλεων ὁ κύριος,
κάτοχος ἰσχυρῶν στρατῶν και στόλων,
πηγαίνοντας πρὸς τὴν Σινώπην πέρασε ἀπὸ δρόμον
ἐξοχικὸν πολὺ ἀπόκεντρον
ὅπου ἕνας μάντις εἶχε κατοικίαν.

Ἔστειλεν ἀξιωματικὸ τοῦ ὁ Μιθριδάτης
τὸν μάντι νὰ ρωτῇ πόσα θ' ἀποκτήσῃ ἀκόμη
στὸ μέλλον ἀγαθὰ, πόσες δυνάμεις ἄλλες.

Ἔστειλεν ἀξιωματικὸ του, και μετὰ
πρὸς τὴν Σινώπην τὴν πορεία του ἔξακολούθησε.

Ὁ μάντις ἀποσύρθηκε σ' ἕνα δωμάτιο μυστικό.
Μετὰ περίπου μισὴν ὥρα βγῆκε
περίφροντις, κ' εἶπε στὸν ἀξιωματικό,
«Ἰκανοποιητικῶς δὲν μπόρεσα νὰ διευκρινίσω.
Κατάλληλη δὲν εἶν' ἡ μέρα σήμερον.
Κάτι σκιώδη πράγματα εἶδα. Δὲν κατάλαβα καλά.—
Μὰ ν' ἀρκεσθεῖ, φρονῶ, μὲ τόσα ποῦ ἔχει ὁ βασιλεὺς.
Τὰ περισσότερα εἰς κινδύνους θὰ τὸν φέρουν.
Θυμήσου νὰ τὸν πείς αὐτὸ ἀξιωματικέ:
μὲ τόσα ποῦ ἔχει, πρὸς θεοῦ, ν' ἀρκεῖται!
Ἡ τύχη ξαφνικῶς ἔχει μεταβολές.
Νὰ πείς στὸν βασιλέα Μιθριδάτη:
λίαν σπανίως βρίσκεται ὁ ἐταῖρος τοῦ προγόνου του
ὁ εὐγενής, ποῦ ἐγκαίρως μὲ τὴν λόγην γράφει
στὸ χῶμα ἐπάνω τὸ σωτήριο Φεῦγε Μιθριδάτα».

Κ. Π. ΚΑΒΑΦΗΣ

N. B. ΤΩΜΑΔΑΚΙ

Ο ΣΟΛΩΜΟΣ ΚΑΙ Η ΓΛΩΣΣΑ ΜΑΣ

Πολλοί 'ναι οί δρόμοι πῶχει ὁ νοῦς.
(Δ. Σολωμός).

(Συνέχεια ἀπὸ τὸ προηγούμενο).

Ἡ ὁμοιότης αὐτὴ εἶναι ἀντιστρόφως καταφανὴς εἰς ὁποιοδήποτε καὶ μάλιστα Ἰταλομαθὴ μελετήσῃ τὴν ἔκδοσιν. Καὶ δὲν θὰ ἤμπορούσε κανεὶς νὰ καταλάβῃ τίποτε νέον ἂν δὲν εἶχε τὴν ἐμπνευσιν, τὴν σοφὴν ἰδέαν ὁ Καιροφύλας νὰ δημοσιεύσῃ τὸ λυρικὸν ποίημα πρὸς τὸν Byron μὲ ὅλας τὰς διορθώσεις καὶ παρεμβολὰς τοῦ ποιητοῦ, μὲ τὴν ὀρθογραφίαν καὶ τὴν φθογγολογίαν τοῦ ἀντιγραφέως, τὴν ὁποίαν ὁ ποιητὴς θὰ ἐνέκρινεν ἀφοῦ δὲν τὴν εἶχε διορθώσει.

Ἔτσι βλέπομεν ὅτι ἂν ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ χειρογράφου αὐτοῦ τοῦ εὐρεθέντος πέρυσιν εἰς τὴν Μασωνικὴν στοὰν τῆς Ζακύνθου ἤθελεν ἐκδῶσαι κανεὶς *κριτικῶς* τὸν ὕμνον τοῦ Byron αὐτὸς ἤθελεν εἶναι ὄχι μόνον εἰς ποσὸν καὶ ποῖον διάφορος τοῦ παραδιδόμενου ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ γλωσσικόν του μέρος. Ἀπὸ τοὺς ἐκδότας καὶ διορθωτὰς τοῦ Σολωμοῦ ἔγειναν ἀλλαγὰι καὶ περικοπαὶ τοῦ κειμένου ἐκεῖ ὅπου ὁ στίχος δὲν ἠδύνατο νὰ βλαφθῇ, διὰ ν' ἀποδημοτικισθῇ ὁ ποιητὴς, π. χ.

Βγαίνει μάγεμα ἀπ' τὴ στάχτη
τῶν Ἡρώων καὶ τὸν βασιᾶ,
καὶ τὴν θέλησιν τοῦ ἀδράχτει.

ὅπου τὸ θέλησιν ἔγεινε θέληση.

Ποῦ ἐμελέτουνε τὴν Κτίσι
καὶ ὅτι ἐβγήκε ἡ προσταγὴ
ὅπου ἐστένειπε τὴ Φύσι
αἰφνιδίως νὰ φωτισθῇ.

ὅπου τὸ κτίσι ἔγεινε χτίση, τὸ φύσι φύση καὶ τὸ φωτισθῇ φωτιστῇ.

Ἀνάγκη λοιπὸν μεγάλη διὰ νὰ μελετηθῇ ὁ Σολωμὸς νὰ δημοσιευθοῦν τὰ αὐτόγραφα τοῦ ὅπως ἔχουν μὲ τὰς παρεμβολὰς καὶ διορθώσεις τῶν διὰ νὰ μὴ διερωτώμεθα κατόπιν πῶς ἔγραφεν ὁ ποιητὴς καὶ ποῦ ἠῦρεν ὁ Πολυλᾶς τοὺς στίχους τοὺς ὁποίους δὲν ἔχει τὸ χειρόγραφον τοῦ Πόρφυρα καὶ ὅμως τοὺς ἔχει ἡ ἔκδοσις τοῦ 1859.

Ἡ μεταβολὴ αὐτὴ τὴν ὁποίαν ἐπιχειροῦσαν οἱ ἐκδόται τοῦ ἐκάστοτε εἶναι ἀκατανόμητος. Ἐπρεπε τοῦλάχιστον νὰ δηλωθῇ ὅτι ὁ Σολωμὸς ἔγραφε μὲ ἀνορθογραφίαν, σχεδὸν μόνον μὲ ἀνορθογραφίαν, καὶ ἔπρεπεν ἂν διορθώνοντο αἱ ἀνορθογραφίαι του νὰ μὴ μεταβληθῇ τὸ λεκτικόν του. Διότι ἂν ἔγραψεν αὐτὸς φῖσις, καὶ ὄχι φύσις, δὲν ἔπεται ὅτι δικαιούνται οἱ ἐκδόται τοῦ νὰ τὸ μεταβάλλουν εἰς φύση· ἡ διόρθωσις δὲν θὰ ἦτο θεμιτή.

Ἔτσι καὶ ἡ ἔκδοσις τοῦ 1859 εἰς τὴν ὁποίαν ἤμπορούσαμεν νὰ εἶχαμεν ἐμπιστοσύνην ἀποδεικνύεται ὅτι εἶναι μία ἀπὸ τὰς παλαιὰς ἐκδόσεις, τελευταίαν τῶν ὁποίων ἐνόμιζεν ὁ Παλαμᾶς τὴν ἔκδοσιν τοῦ 1901, τὴν ὁποίαν ἐπρολόγιζεν. Ὁ Καιροφύλας μᾶς λέγει ὅτι ὁ Πολυλᾶς δὲν ἐσκέφθη νὰ κάμῃ ἔκδοσιν κριτικὴν τῶν ποιημάτων τοῦ Σολωμοῦ ⁽¹⁾ καὶ ὅτι δὲν ἐδημοσίευσεν ὅ,τι περιήλθεν εἰς τὰς χεῖράς του ⁽²⁾. Εἰς τὰ χειρόγραφα τὰ ὁποῖα ἠῦρε «μαζὺ μὲ τὰ ἐκδεδομένα ὑπῆρχον καὶ ἔργα ἀνέκδοτα. Ἀλλ' ὁ Πολυλᾶς ἀπανθίσας ἀπὸ δλόκληρον τὸ ἔργον ὅσα αὐτὸς ἔκρινεν ὡς καλλίτερα, ἀπέφυγε νὰ δημοσιεύσῃ τὰ λοιπὰ κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ φήμῃ τοῦ Σολωμοῦ δὲν εἶχε ἀνέλθει εἰς τὸ ὕψος εἰς τὸ ὁποῖον δικαίως ἐύρίσκεται σήμερον» ⁽³⁾. Δικαίως δ' ὁ Καιροφύλας τὸν αἰτιᾶται ὅτι ἔπρεπεν ἐφ' ὅσον ἔζη νὰ προβῇ εἰς δευτέραν ἔκδοσιν τῶν εὐρισκομένων τοῦ Σολωμοῦ. Ὁ τίτλος *ἅπαντα τὰ εὐρισκόμενα* τῆς ἐκδόσεως τοῦ 1859 δὲν ἀνταποκρίνεται πρὸς τὴν ἀλήθειαν διότι δὲν ἐδόθησαν εἰς τὴν δημοσιότητα εἰ μὴ ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα θὰ ἠῦξαν τὴν φήμην τοῦ ποιητοῦ. Καὶ ὁ Πολυλᾶς μετὰ παρέλευσιν ἑτῶν ἀπησχολημένος μὲ τὴν πολιτικὴν, ὅπως ὅλοι σχεδὸν οἱ ἐπτανήσιοι ποιηταί, ὁ Μαρκοράς, ὁ Βαλαωρίτης, ὁ Δασκαράτος, καὶ προσπαθῶν νὰ σταθεροποιήσῃ τὴν γλῶσσαν εἰς σύστημα δὲν ἠμπόρεσε νὰ γυρίσῃ εἰς τὸν Σολωμόν. Διετήρησε βέβαια τὴν ἰδέαν του διὰ τὸν μέγαν πρωτοφάλτην μας, καίτοι κάθε ἄλλος λόγιος θὰ ἐκίνει τὴν κεφαλὴν πρὸ τῆς σχετικῆς περὶ τὰ Ἑλληνικὰ ἀμαθείας τοῦ Σολωμοῦ καὶ τῆς ὀκνηρίας του καὶ θὰ ἐπεφύλασσε τὸ *μεγάλα πράξειν* εἰς τὸν ἑαυτὸν του. Ἄν ὁ Πολυλᾶς, κριτικὸς οὐδαμῶς κατώτερος τοῦ Ροῦδῃ καὶ τοῦ Παλαμᾶ, τῶν μοναδικῶν τοῦ τόπου αὐτοῦ, δὲν εἶχε μόνον μεταφραστικὸν ἔργον ἀλλὰ περισσότερον πρωτότυπον ἀπὸ τὰ ὀλίγα ποιήματα καὶ διηγήματα ὅπου ἄφησε, καὶ κυρίως ἂν εἶχε μαθητὰς ὁ δρόμος τὸν ὁποῖον ἐχάραξεν ἤθελε προκαλέσει περισσοτέρην τὴν προσοχὴν καὶ τὴν σκέψιν. Ὅμως μᾶς ἐλλύσεν ὁ Ψυχάρης καὶ ὁ ἐπαινέτης τοῦ Ροῦδῃς μὲ τὰς νέας θεωρίας των καὶ τὸν κομματικὸν θόρυβον τὸν ὁποῖον προεκάλεσαν ⁽⁴⁾. Ἔτσι ὁ Σολωμὸς καὶ ἡ σχολή³ του παρεμερίσθη πρὸ τῶν νέων κηρύκων, οἱ ὁποῖοι εἶχαν τὸ προτέρημα καὶ γλωσσολογικὰ νὰ

(1) Κ. Καιροφύλα Σολωμοῦ ἀνέκδοτα ἔργα, ἔκδοσις Στοχαστῇ Ἀθήνα 1927, εἰς 46 σελ. 86.

(2) Αὐτόθι σ. 16—17.

(3) Αὐτόθι εἰς τὸν Πρόλογον.

(4) Ὁ Ψυχάρης θεωρητικῶς ἔχει δίκαιον εἰς ὅσα ἔγραψε καὶ εἶπε ἂν δὲν ὑπεστήριξε ολοφύχως τὰς ιδέας του, δὲν ἐκομματίζετο, ἂν δὲν ἦτο ξένος ὀπῆκος ἔχων ἐξασφαλίσαι τὸν ἄρτον του, ἂν δὲν ἦτο τῶν ἁκρῶν, τὸ γλωσσικὸν ζήτημα θὰ ἦτο πολὺ ὀπίσω. Πικραίνομεν τὸν ἄνθρωπον ἐφ' ὅσον ἔζη διὰ ν' ἀγνωρίσωμεν ἀργότερα τὴν ἀξίαν τῆς ἀδιαλλαξίας τῆς μαχητικότητος καὶ τῆς ἐλευθεροστομίας του. Ἡ πρὸς τὸν ἄνδρα ἐκτίμησις καὶ δὴ ἡ πρὸς τὸ κύρηγμά του, δὲν μᾶς ἐμποδίζει νὰ εἰμεθα μικτοί. Σήμερον ὅτε ὅλη ἡ Ἑλλὰς εἶναι πλήρης δημοτικιστῶν ἀγῶν, οἱ μικτοὶ δὲν βλέπομεν, ὥς θὰ ἐβλάπτομεν τὸ 1890.

γνωρίζουν και ὁρεξίν περισσότεραν καὶ μαχητικότητα μεγαλειότεραν νὰ ἔχουν ἀπὸ τοὺς Σολωμικούς.

Ὁ Σολωμὸς γράφει δημοτικὴν μᾶλλον προσκλίνουσαν εἰς τὸ Ἑπτανησιακὸν ἰδίωμα, ἀναμιγνύμενην μὲ φράσεις καὶ λέξεις τῆς Ζακύνθου καὶ τῆς Κερκύρας καὶ καθαρολογικὰς. Εἰς τὰ σατυρικά του ἀναμιγνύει τὴν Ἰταλικὴν καὶ Λατινικὰ ἀκόμη, μεταχειρίζεται πολλοὺς ἰδιωματισμοὺς καὶ ἐν γένει δὲν τηρεῖ τὸ γλωσσικὸν μέτρον ὅπου ἔχει εἰς τὴν ἄλλην του ποίησιν. Ὅπως λέγει ὁ Ἄ. Θρύλος αἱ σάτυραί του «ἦσαν σάτυρες Ἑλληνικὰς μὲ γλῶσσα ἀκόμη ἀρκετὰ ἰδιωματικὴ μὲ πολλὰς Ἰταλικὰς λέξεις ἀλλὰ καὶ ὅλας ζωντανῆς». (1) Ἡ ἀνάμιξις δὲν εἶναι μόνον τῶν στοιχείων τῆς δημοτικῆς μὲ τὰ ἰδιωματικὰ τῆς πατρίδος του, ὑπάρχει καὶ ἄλλη ὀφειλομένη εἰς πολλοὺς λόγους διαφόρους ἐκάστοτε. Ὁ ποιητὴς καθαρολογεῖ ἄλλοτε μὲν διὰ ν' ἀποφύγῃ ἰδιωματισμοὺς κακοφώνους, ἄλλοτε διὰ νὰ σχηματίσῃ μουσικὴν εὐρυθμίαν εἰς τοὺς στίχους του, τέτοιαν ὅπου δὲν ἤμποροῦν νὰ δώσουν αἱ κοινὰ λέξεις, ἄλλοτε χάριν τοῦ μέτρου πλάττει καὶ μεταπλάττει μίαν λέξιν, μεταχειρίζεται δύο καὶ τρεῖς τύπους τῆς, ἄλλοτε πρὸς ἀποφυγὴν χασμωδίας διορθώνει τὸ λεκτικόν, ποτὲ ὅμως μοῦ φαίνεται δὲν ἐπιτρέπεται νὰ εἰπῶμεν ὅτι ὁ Σολωμὸς παρατονεῖ, ποτὲ δὲν ἐκφεύγει ἀπὸ τὴν ἰδιάζουσαν ἐκείνην μουσικὴν ὠραιότητα καὶ κανονικὴν εὐρυθμίαν τοῦ στίχου, δὲν ἀστοχεῖ εἰς τὴν εὐρεσιν τῶν λέξεων.

Ἐν τούτοις ἀναμιγνύει διαφόρους τύπους λέξεων, ὥστε ἂν ἐξαιρέσῃ κανεὶς μερικά του ποιήματα—ἐλάχιστα—ἢ γλῶσσα τῶν ὑπολοίπων εἶναι μικτὴ καὶ συντηρητικὴ μὲ βάσιν τὴν δημοτικὴν.

Ὁ Πολυλάς χωρίζει εἰς δύο περιόδους τὸ γλωσσικὸν τοῦ ποιητοῦ ἐξετάζων αὐτὸ ὅπως οἱ περισσότεροι μᾶλλον γλωσσοεξελικτικῶς ἢ κατὰ τὴν διαφορὰν τοῦ τυπικοῦ, τὸ τυπικόν, ὅπως ἤμπορεῖ κανεὶς νὰ ἴδῃ, διαφέρει τοῦ τυπικοῦ τῆς δημώδους καὶ κατὰ τὴν μίαν περίοδον καὶ κατὰ τὴν ἄλλην.

Α) Ὁ Σολωμὸς δὲν προβαίνει εἰς φθογγολογικὰς μεταβολὰς ἀσυνήθεις. Λέγει (2).

α'.) ἤλθα (12), ἔλθης (116), ἄς ἔλθουνε, νᾶλθουνε (230), ἐξανάλθες (27), ξανάλθετε (40).

β'.) εὐθύς (145,30), φθύς (14), παρευθύς (210), φθάνει (38), ἐφθασε (150), φθασμένος (164), φθονεῖ (174), ζηλοφθονοῦν (70), αἰσθάνονται (38,118), καταφανισθῆτε (76), αἰσθάνεσαι (231), δροσισθῇ (114), ἀναπαυσοῦμε (138).

γ'.) λεπτή (44), ἐπτὰ (46).

δ'.) ἀδελφοῦ (20,35), ἀδελφούς (192,200).

(1) Ἐνθα καὶ ἀνωτέρω.

(2) Αἱ παραπομπαὶ εἰς τὴν ρηθεῖσαν ἐκδοσιν Ἑλευθερουδάκη.

ε'.) ἀνδρεία (54), ἀνδρεῖοι (40), ἀνδραγαθία (45), δένδρου (161) (1).

ς'.) γευθῇ (51), νὰ ἐκδικηθῶ (54).

ζ'.) κλαῦστε (51), κλαύθηκα (207), σχίζεται (118), αὐξαίνανε (60), σχίσῃ (199), ξεμυστηρευθῆς (181), ἐδέχθηκε (189).

η'.) πνεῦμα (152), βεῦμα (159), θαῦμα (164), θαύματα (197), βεύματος (205).

θ'.) κτυποῦν (37), ἐκτυποῦντο (38), ἀντικτυποῦν (36), κτυπάει (53), κτυπήσετε (55), τρομακτικὰ (36), δλάνοικτο (51), ἀποκτῆσωμεν (55).

ι'.) ἐλευθερία (41,62), ἐλευθεριά (26,47,53,62), λευθεριά (59), ἐλευθερίας (41,80), λευθερίαν (55), ἐλεύθεροι (200).

Β) Γενικαὶ τοῦ ποιητοῦ (66), καλογήρου ἀντὶ καλόγερου (123), θανάτου ἀντὶ θανάτου (82,119) καὶ ἄλλας.

Γ) Τὰ τριτόκλιτα ὁ Σολωμὸς κλίνει κατὰ τὰ πρωτόκλιτα. Καὶ τοῦτο διότι τότε δὲν εἶχε διεισδύσει ὁ κατὰ τὴν τρίτην κλίσιν σχηματισμός των, ὅπως σήμερον. Ἐχομεν ὅμως πλείστας ἐξαιρέσεις, εἰς διαφόρους λόγους ἀναφερομένας. Λέγει λοιπόν:

α'.) ἡ φύσις (163,165,177,195,196), ἡ τίγρις (165), ἡ πατρίς (66), ἡ Ἑλλάς (79), ὁ Ἔρως (23,80,205), δυστυχῆς (27), τὸν αἵματώδη (106), τὸν ἀστρώδη (144), ἡ ὠραιότης (204), ὁ ῥύαξ (118,206,210), τὸ μῖσος (193), τὸ στήθος (195,204,212).

β'.) ἡ γενικὴ ἐνίοτε εἶναι τῆς κρίσεως (24), πατρὸς (22,85), νυκτὸς (54), νυχτὸς (81), ἀνδρὸς (85), νοδὸς (88), αἰῶνος (89), θυγατρὸς (110), μητρὸς (159), γυναικὸς (177,241), γέροντος (177), αἰθέρος (212), ῥύακος (210), βεύματος (205).

γ'.) αἰτιατικὴ ἐνίοτε ἐπανάστασιν (157), ἐνωσιν (83), λάμψιν (43), τοὺς Ἑλληνας (36,74), τοὺς νόας (75), τάξιν (217).

δ'.) ἐπιρρήματα κλπ. ἰδοῦ (32,39,117,186), μακρόθεν (43), ἐμπρὸς (47), ποσῶς (87,197), παντελῶς (121), πλέον (210), ἐν τῷ ᾄμα (62).

ε'.) ρημάτων τύποι: σπινθηρίζει (43), αἰσθάνετο (29), ἀπεκρίθη (14), ἐπλάσθη (205), ἐταράχθη (109), θὰ ἐμβῇ (142), ἐσώθη (77), ἐσδύσθη (143), ἐμαράνθη (15), ἐρροσάνθη (203), εὐφράνθη (207,203), ἐλαφιάσθη (30), ἡγαπημένε (242), ἡγαπημένοι (14), τετρομασμένη, τετυφλωμένη (122).

Δ) ἰδιόρρυθμοι τύποι (422). ὡς θρησκεία καὶ θρησκεία εἰς τὴν ἰδίαν σελίδα (53), οἰκία (205,209,211), ἀλλὰ καὶ σπῖτι (220), θύρα (157), ὄψη-λοὺς (44) ἐχθὲς (133), ἡχούς ἀντὶ ἁχούς τοῦ δημοτικοῦ (2), μῖα, (75), καρδία (118), καρδίας (125), ἐνθ' ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ λέγει καρδιά—καρδιάς, παλαιὰ (76), τὰ παλαιὰ (211), λίθος (100,212) ἀντὶ πέτρα, κλίνῃ (106), διὰ νὰ δμοιοκαταληκτῇ μὲ τὸ θρήνοι, ἐνθ' κλινάρι (207) διὰ νὰ ταιριάζῃ μὲ τὸ κλωνάρι.

(Ἐχει συνέχεια)

Ν. Β. ΤΩΜΑΔΑΚΙΣ

(1) λέγει βέβαια καὶ ἀντρείας π.χ. (144) ἀλλ' ὅχι συνήθως.
(2) βαρὺς ἄχος ἀκούεται πολλὰ τουφέκια πέφτουν.

MORÉAS

PLEURER UN PEU...

Νὰ κλάψω μιὰ σταλιά, ἄς δυνόμουν μιὰ σταλιά νὰ κλάψω !
νὰ κλάψω σὰν τὸν ὀρφανὸ παρόμοια, ἢ σὰν τὴ χήρα,
σὰν ὁ ἀπονήρευτος ψαράς ποὺ στὸ Θεὸ προσπέφτει.
Ἄθῳα νᾶν' ἢ καρδιά μου, ἄθῳοι καὶ νᾶταν οἱ καημοὶ της !

Γιὰ τὸ ξερὸ στεφάνι, τ' ὀλοκαίνουργο χιτῶνι,
στὸ οὐρανὸ ἀπάνω κεντημένο μὲ ἄσπρο, μὲ γαλάζιο,
γιὰ τὸ ξερὸ στεφάνι ποὺ ἡ συρμὴ μοῦ συνεπῆρε,
νὰ κλάψω μιὰ σταλιά, ἄς δυνόμουν, γιὰ ἔλεος ! νὰ κλάψω....

Ὅμως, ἐνόσω τὸ ἄσφαλο καὶ τὸ ἄρριγὸ σου χέρι,
ἄρραγο κι' ἄσφαλο, μὲς στὴν πληγὴ μου ὅλα ἀναδεύει
τὴ σαῖττα τὴ σκληρήν, ὦ Δέσποινά μου, ὦ Δυστυχία μου,

πρέπει νὰ σὲ ἀνυμνῶ, ὦλω, καὶ νὰ σὲ κηρύχνω πρέπει
καὶ νὰ σοῦ κλώθω τὸ πετράδι τὸ ἄβρετο καὶ τ' ἄνθος
μὲ τὰ μαλλιά σου, ποὺ ἔχουνε τῆς ἄβυσσος τὸ χρῶμα.

ΤΕΛΛΟΣ ΑΓΡΑΣ

ΑΠ' ΤΑ "ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΣΤΗΝ ΑΓΑΠΗ,"

II.

Μετανιωμένη τώρα δὲ σὲ σφάζω,
μόν' τᾶγαλμά σου Ἀγάπη μὲ τὴν πέννα,
σηκώνω εὐλαβικά καὶ τᾶνεβάζω,
ψηλότερα ἀπὸ πρῶτα κι' ἀπὸ μένα.
Καλλίτερα ἀπὸ πρῶτα Ἀγάπη σένα
στὸ βᾶθρο σου ποὺ ψήλωσα σὲ βάζω
μὲ τὰ φτωχὰ μου μάτια δακρυσμένα,
θρησκευτικά σὲ στήνω καὶ στεναῶ.
Στὴ δίψα τοῦ κακοῦ σήκωσα χέρι,
καὶ χτύπησα τὸ σῶμα σου τὸ θεῖο
καὶ σ' ἔρριξα στὴ γῆς Αἰώνιο Ταῖρι !
Τὸ ἴδιο τώρα χέρι στὸ βιβλίο
τοῦτο, σοῦ δίνει φῶς γιὰ νὰ σὲ φέρῃ,
στὸ πιὸ ψηλὸ ποὺ πόθησες σημεῖο.

ΡΙΤΑ Ν. ΜΠΟΥΜΗ

M. ΒΑΛΣΑ

ΤΟ ΙΟΝΙΟ ΘΕΑΤΡΟ

Ο ΧΑΣΗΣ

(Συνέχεια ἀπὸ τὸ προηγούμενο).

Νὰ καταπιαστοῦμε μὲ μιὰν ἀνάλυση τοῦ Χάση εἰν' ἐπιχείρηση πολὺ δύσκολη ποὺ περιπλέκεται μοναδικὰ ὅταν ἰδίως πρόκειται νὰ γίνῃ αὐτὴ ἡ δουλειὰ γιὰ ξένον ἀναγνώστη. Ἡ ἀνάγνωση καὶ ἡ κατανόηση τοῦ ἔργου αὐτοῦ τοῦ Γουζέλη εἶναι ἀκόμα καὶ γιὰ ἕναν Ἑλληνα, ἐξαιρουμένων τῶν Ζακυθινῶν, πολὺ δύσκολη. Μόνοι οἱ συντοπίτες τοῦ ποιητῆ μποροῦν νὰ ἐχτιμήσουν τὸ ἔργο του σ' ὅλη του τὴν ἀξία καὶ τὴ σατυρική του δύναμη. Κατ' ἀνάγκη πρέπει νὰ παραδεχτοῦμε πῶς γιὰ τοὺς σύγχρονους τοῦ Γουζέλη, τὸ ἔργο του εἶχε ἐνδιαφέρον μεγαλύτερο, γιατί εἶναι ἀναμειβή-τητο πῶς πολλὰς ἐπινοήσεις, τελείως τοπικὰ καὶ ἐπίκαιρες τότε γιὰ τὴ μικρὴ ἀστική κοινωνία τοῦ νησιοῦ, ἔχασαν μὲ τὸν καιρὸ πολὺ ἀπὸ τὴ φρεσκάδα τους.

Σὲ τέτοιες συνθήκες εἶναι ἀνάγκη νὰ συστήσουμε πῶς ἐπιβάλλεται μιὰ καλὴ κριτικὴ ἐκδοσὴ τοῦ Χάση; Μιὰ τέτοια δουλειὰ (ποὺ θὰ ἀποκαθιστοῦσε τὸ καθαρὸ κείμενο καὶ θὰ εἶχε πλήθος σημειώσεων κ' ἐπεξηγηματικῶν σχολίων) δὲ θὰ μποροῦσε νὰ ἐπιχειρηθῇ (!) παρὰ ἀπὸ ἕνα πολυμαθῆ, ὅχι μονάχα καταγόμενον ἀπὸ τὴ Ζάκυνθο, ἀλλὰ καὶ ποὺ νὰ κατέχει κατὰ βάθος τὴν ὀμιλούμενη κατὰ τὸν 18ον αἰῶνα γλῶσσα στὴν Ἑφτάνησο, καθὼς καὶ τὴν ἀνεκδοτικὴν ἱστορίαν τῆς πατρίδας τοῦ Γουζέλη σ' ὅλες τὶς γραφικὰς τῆς λεπτομέρειες. Ἄν λοιπὸν ζοῦν ἀκόμα ἀρκετοὶ ἡλικιωμένοι ἄνθρωποι, ποὺ μποροῦν συγκεντρώνοντας τὶς ἀναμνήσεις τους νὰ μᾶς διαφωτίσουν ἐτοῦτον ἢ ἐκεῖνο τὸν παράγραφο τοῦ Χάση, εἶναι ἀναμφισβήτητο πῶς σὲ λίγα χρόνια ἡ σατυρική αὐτὴ κωμωδία θὰ μείνῃ γιὰ μᾶς κατὰ μέγα μέρος ἀκατανόητη.

Οἱ ἐκδόσεις ποὺ κατέχουμε εἶναι πολλὰς ἐπειδὴ τὸ ἔργο τοῦτο ξανατυπώθηκε πολλὰς φορές, ἀλλ' ἀκριβῶς ἐξ αἰτίας τῶν πολλῶν ἐκδόσεων παραχώθηκαν διάφορες παραλλαγὰς στὸ κείμενο σὲ βαθμὸ ποὺ ἡ ἀποκατάστασις τοῦ σωστοῦ κειμένου καταντᾷ πολὺ δύσκολη. Μερικὰς μάλιστα ἀπ' αὐτὰς τὶς ἐκδόσεις εἶναι ἢ ἀτελεῖς ἢ συντομευμένες μὲ τὸ κόψιμο τῆς τελευταίας σκηνῆς (γιὰ τὴ σπουδαιότητα τῆς ὁποίας θὰ μιλήσουμε ἀργότερα) τῆς τέταρτης πράξης ποὺ τελειώνει τὸ ἔργο. (!) Δὲ θὰ ἐπιχειρήσουμε τὴν ὅχι τόσο ἐνδιαφέρουσα ἐργασία ν' ἀναφέρουμε τὸ βιβλιογραφικὸ κατάλογο τῶν ἐκδόσεων τοῦ Χάση. Θὰ περιοριστοῦμε μόνο ν' ἀ-

(1) Σημ. κ. Μ. Βάλας.—Αὐτὰ γράφηκαν πρὶν τὴν περυνή ἐκδοσὴ τοῦ «Χάση» ποὺ μοῦ δόθηκε ἡ εὐκαιρία πεταχτὰ νὰ κρῖνω σένα ἀπὸ τὰ τελευταῖα φύλλα τῆς Ἰόνιας Ἀνθολογίας.

(2) Ἐχτὸς ἀπὸ τὴν ἐκδοσὴ τοῦ Ρωσσόλυμου στὴ Ζάκυνθο τὸ 1860.

«αἰώνιος δόξα» φαίνονται στὰ μάτια μας ὑπερβολικές, ἐν τούτοις ἐπι-
κροτοῦμε πρόθυμα μὲ λίγη ἐκπτώση στὴν ἐκφραση, πῶς ἡ *σαιυρική*
κωμωδία τοῦ Γουζέλη εἶναι ἀναμφισβήτητα ἔργον τέχνης, μὲ φήμην
μακρόχρονην τοῦλάχιστο ὥς τὰ σήμερα.

Τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ Χάση εἶναι δυστυχῶς πολὺ περιορισμένον ἢ τελείως
τοπικόν, ὥστε μὲ ὅλα τὰ πραγματικὰ προτερήματα τοῦ ἔργου καὶ παρὰ
τὸ ταλέντο τοῦ συγγραφέως, νὰ τὸν κατατάξουμε στὴν ἴδια γραμμὴ μὲ
τὴν *Ἐρωφίλη* ἢ μὲ τὴ *Θυσία τοῦ Ἀβραάμ*. Τὸ νεοελληνικὸ θέατρο
ἔχει ἄλλους τίτλους γιὰ νὰ διεκδικήσει τὴν ἀληθινὴν του θέση στὴν παγ-
κόσμια δραματικὴ παραγωγὴ.

(Μετάφραση *Μαρ. Μιν.*)

M. ΒΑΛΣΑΣ

ARNALDO CERVESATO (1)

Ν Τ Α Ν Τ Ε Σ

Ὁ Βωμός....

Τὸν ὕψωσε πᾶνου σὲ μιὰ κορυφὴ, κεῖ ἔπου τὸ ἀπέραντο δὲν εἶναι χρόνος.

Καὶ βέβαια μποροῦσε νὰ δημιουργήσει αὐτός, πού τὸ σύμπαν, ἀπὸ τὸ
λουλούδι πού ἀνοίγει ὥς τὴν ἀνθρώπινη καρδιά, δὲν εἶχε πιά μυστικά,
σὲ τρόπο πού μὲ τὴν τετράδα τῶν στοιχείων του—φωτιά, ἄερα νερὸ καὶ
χῶμα—νὰ ἐμψυχώσει τὸ θεῖο ποίημα τῆς ζέστας τῆς Κόλασης καὶ τοῦ
Καθαρτήριου, τῆς σκοτεινότητος τοῦ δάσους, τοῦ τρεμουλιασματος τῆς θά-
λασσας, τῆς ἀχιδοδόλας ἁρμονίας τοῦ ἀστερόφωτου αἰθέρα.

Γνώρισε τὴν ἀλήθεια τῆς ζωῆς του—στὸ νὰ εἶναι ξένος σὲ ὅλους καὶ
σὲ κανένα· τὴ θέση του στὴν ἀνθρώπινη κοινωνία—τὴν ἐξορία.

Γιὰ τοῦτο, ἀντὶ στὴ Φλωρεντία, ἀνάμεσα στοὺς δικούς του, (μήπως δὲν
μποροῦσε νὰ θαυμάζει τὸν ἥλιο καὶ τ'ἀστέρια ἄλλου, παντοῦ;) ἔζησε συμ-
πολίτης μόνον τῶν δικαίων καὶ θεωρήθηκε ἀπὸ τοὺς ἄλλους κριτὴς σταλ-
μένος ἀπὸ τὸ Θεό. Κεῖνους πού στέκουνταν θωροῦσε σὰν ἕνα διαβάτης·
κεῖνους πού περνοῦσαν σὰν ἕνας πού στέκεται. Καὶ σὰν ἐκεῖνο πού εἶχε
δεῖ τὸ Θεὸ καὶ τὸ Σατανᾶ, κατὰλαβε πῶς τὸ ἀσυμβίβαστο τοῦ καλοῦ καὶ
τοῦ κακοῦ εἶναι ἀνάλογο μ' ἐκεῖνο τῶν δυὸ ἀντίθετων δυνάμεων τῆς βαρύ-
τητας τῶν σωμάτων καὶ τὸ διακήρυξε.

Ἐπειδὴ ἡ λογικὴ του εἶχε τὴν τύχη νὰ φθάσει τὴν ἀλήθεια, ἡ ψυχὴ
του πῆρε τὸ δῶρο νὰ φθάσει τὴ χάρη.

Ἐμπνευσμένος, σὰν ποιητής, τράβηξε στὴν ἀπρόσιτη καὶ ἀφάνταστη
κορυφὴ τοῦ ὅσου ἤθελε ἀπὸ κάθε ἐποχὴ καὶ ἀπὸ κάθε ἔθνος, μὲς' τὶς θύ-
ρες τοῦ βωμοῦ γιὰ πάντα.

Καὶ τότε, ἀπὸ τὸ γυρμένο θόλο μὲ τίς τρεῖς ἀψίδες, τὸ βασταμένο ἀπὸ
ἐκατὲ στήλες, ὕψώθηκε τὸ τραγοῦδι....

(Μετάφραση *Μαρ. Μιν.*)

ARNALDO CERVESATO

(1) Γράφτηκε εἰδικὰ γιὰ τὴν Ἴονιο Ἀνθολογία.

ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΑΘΥΣΤΕΡΗΜΕΝΗ ΑΝΕΚΔΟΤΗ ΓΛΗ ΤΟΥ ΛΕΥΚΩΜΑΤΟΣ

J'ai lu plusieurs fois posément le poème *Dei Sepolcri*. Dans cette œuvre
au moins, Foscolo est mieux qu'un poète professeur. C'est certainement
un lyrique. L'émotion y est contenue, mais visible. Un heureux équilibre
entre l'élément latin et l'élément grec satisfait et charme. La langue est
pure et pas trop compliquée. Et le vers est très harmonieux. On sait que
les vers de 10+1=11 syllabes, non rimé, est extrêmement facile à faire en
italien. Il n'importe: le vers de Foscolo est bon, agreable et empreint d'
une noblesse un peu monotone, mais très distinguée. De plus il faut se
rappeler que le poète Foscolo a écrit encore au moins dix volumes de
prose (avec la correspondance il est vrai), et que ses essais de critique, con-
testables sur bien des points, sont pourtant loin de manquer de mérite.
Si les *Grdces* sont sans grâce, il y a, dans le reste, bien des beautés.

LOUIS ROUSSEL

Nel rito solenne che commemorò Ugo Foscolo si compendia tutto un
passato di bellezza e di patriottismo sublime, ed una fiamma inestinguibile
di sentimento e di fede!

Nel nome del loro grande *figlio*, sia oggi vieppiù stretta la fraterna
amicizia tra Italia e Grecia, che ancora maestre di civiltà sapranno addi-
tare—come sempre—ai popoli la via della grandezza e del diritto!

GIUSEPPE CECCHERELLI

L. STECCHETTI

ΣΟΝΕΤΤΟ

Κάποτες στὸ μπαλκόνι καθιστῇ,
Στὸ λίγο φῶς ὁπὺ τὸ ἀστέρι χύνει,
Τὴ νύχτα θὲ ν' ἀκούσης μιὰ φωνή,
Ποὺ χαιρετᾷ καὶ κράζει σε καὶ σβύνει.
Μὲς στ' ἄνθη ἔδῳ, πού σ' εἶχα πρωτοειδεῖ,
Θὰ βρεῖς τ' ἀχνάρια, πού τὸ δάκρυ ἀφήνει,
Καὶ θὰ κόψεις—δροσιὰ θὰ σοῦ φανεῖ—
Τὸν ἀνθό, τὰ μαλλιά σου νὰ ὁμορφῇ.
Ὅχι, δροσιὰ δὲν εἶναι αὐτὸ, πού ἀσπρίζει
Στὴν ἀχτίδα τοῦ ἡλίου, μὰ σημάδι
Τοῦ πόνου μου, πού δάκρυ τὸν δροσιίζει.
Ὅχι, τ' αἶρος δὲν εἶν' ἡ φωνή,
Μὰ γὰ σοῦ στέρνω φεύγοντας στὸν Ἄδη,
Παράπονο στερνὸ...στερνὸ φιλί.

Κέρκυρα. (Μετάφραση)

ΕΙΡΗΝΗ Δ. ΔΕΝΤΡΙΝΟΥ

ΟΝΕΙΡΟΠΟΙΗΜΑΤΑ

ὦ! κάποιους τόπους ξωτικούς· παλάτια, κήπους, δάση·
ποῦ νὰ τοὺς ἔχω ξαναῖδῃ, κι' ἔτσι φαντάζουν μπρὸς μου;
Μὴν ἦταν στῶν ὀνείρων μου τὴ μαγεμένη πλάση
μὴν ἦταν σὲ καμιὰ ζωὴ λησμονημένου κόσμου;

Μὴν τοὺς ἀγγίζεις λογισμέ: Διώνουν σὰν πρώϊμο χιόνι,
Γλυστροῦν καὶ πᾶν σὰν τὸ νερὸ ποὺ σφίγγω μέσ' τὰ χέρια,
Διαλυνῶνται σὰν τὰ σύννεφα, σὰν τὸ καπνὸ, σὰ σκόνη
κι' ὅπως στὸ φῶς τῆς-χαρηνῆς σβήνουν χλωμὰ τ' ἀστερία.

Μὴ τοὺς ἀγγίζεις λογισμέ· κ' ἡ δύναμί σου λίγη
νὰν τὰ χωρέσῃ δὲν μπορεῖ· καθὼς γοργοπερνᾶνε
καθὼς διαβαίνει ἡ λάμψη τους καὶ τὴ ζωὴ μου σμίγει
μῆνυμα λὲς παληᾶς ζωῆς ἄλλοτινῆς πὼς θᾶνε!

N. ΠΕΤΙΜΕΖΑΣ - ΛΑΥΡΑΣ

ΕΠΤΑΝΗΣΙΑΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

I

ΤΟ ΜΕΛΟΔΡΑΜΑ ΤΗΣ ΚΕΡΚΥΡΑΣ ΤΩ. 1836

Πρόκειται περὶ μικροῦ τινος βιβλιαρίου σχήματος 0,142 X 0,109 ἐκδοθέντος ἐν Κερκύρᾳ τῷ 1836. Ὁ πλήρης αὐτοῦ τίτλος ἔχει ὡς ἑξῆς: «Parisina, Melodrama da rappresentarsi nel nobile teatro di San Giacomo in Corfù l'autunno dell'anno 1836. Corfù, nella Tipografia del Governo 1836». Συγγραφεὺς τοῦ μικροῦ τούτου δράματος εἶναι ὁ Felice Romani, ὁ ὁποῖος ὑπογράφει τὸν πρόλογον avvertimento σ. 3—4, μουσικὸς δὲ συνθέτης ὁ Gaetano Donizetti. Εἰς τὸν πρόλογον αὐτὸν ὁ ποιητὴς διηγείται διὰ βραχέων τὰ τῆς ὑποθέσεως, ὁμιλεῖ περὶ τοῦ ὁμωνύμου ποιήματος τοῦ Λόρδου Βύρωνος, ἐξ οὗ ἔλαβε τὸ θέμα καὶ τελειώνει διὰ τῆς ἑξῆς φράσεως. «Ἐναγκασμένος ἀπὸ ἀνωτέραν ἀνάγκην νὰ συνθέσω ἓνα δράμα ἐν βίᾳ καὶ ἐντὸς ὀλίγων ἡμερῶν, χωρὶς νὰ ἔχω τὸν τρόπον νὰ τὸ ἐπιθεωρήσω καὶ τὸ διορθώσω ἂν δὲν μοῦ εἶναι ἐπιτετραμένον νὰ ζητήσω ἐπιεικειαν διὰ τὰ τραγὰ του, ὥς μοῦ ἐπιτραπῇ τοῦλάχιστον νὰ ἐλεεινολογήσω τὴν λυπηρὰν σύμπτωσιν, ἢ ὅποια δὲν μοῦ κατέστησε δυνατόν νὰ προσφέρω εἰς τὰς Ἰταλικὰς Ἀθήνας, ἐργασίαν ὀλιγώτερον ἀναξίαν των, καὶ τολμῶ νὰ εἶπω, ὀλιγώτερον ἀναξίαν ἐμοῦ τοῦ ἰδίου».

Ἡ ἰταλογλωσσὸς αὕτη θεατρικὴ παραγωγὴ τῶν Ἑπτανησίων εἶναι ἰδιαίτερος ἀξιοσημείωτος, διότι δεικνύει τὴν ἀνάπτυξιν μιᾶς ὀρισμένης τάξεως τοῦ Ἑπτανησιακοῦ λαοῦ, θὰ ἦτο ἐκτάκτου ἐνδιαφέροντος μία λεπτομερὴς ἐρευνα. Ἀς παρακολουθήσωμεν ὁμῶς ἐπὶ τοῦ παρόντος τὴν μελέτην τοῦ κ. Βάλσα.

II

ΔΙΟΡΘΩΤΙΚΑ ΕΙΣ ΤΟ ΧΡΟΝΙΚΟΝ ΤΟΥ ΜΑΤΕΣΗ

Τὸ πολῦτιμον βραχὺ χρονικὸν τοῦ Μάτεση (1684-1699) τὸ ἐκδοθὲν ὑπὸ τοῦ Κ. Ν. Σάθα Ἑλληνικὰ Ἀνέκδοτα Α'. σ. 194 288 γέμει, δυστυχῶς, σφαλμάτων, ὥστε μία νωτέρα ἐκδοσις θὰ ἦτο εὐπρόσδεκτος.

Σημειώνομεν ἐδῶ προχείρως μερικὰς διορθώσεις: σ. 202: «καὶ ἐσκοτώθηκαν»

δικοὶ μας τραβωμένοι καὶ σκοτωμένοι ἐξακόσιοι». Ἀντὶ τοῦ τραβωμένον τρακόσιοι ἢ τρακόσιοι.

σ. 202. «καὶ πέντε κάτεργα τοῦ πάπα». Τὸ Πάπα γραπτέον διὰ κεφαλαίου. Ἐγνωεῖται δὲ ἐνταῦθα τὸ πρὸ τοῦ κόλπου τῶν Πατρῶν ἀκρωτήριον: ὁ Πάπας. Ὁμοίως καὶ εἰς τὴν σελίδα 224.

σ. 202 κάτεργα τοῦ Μάλτα. Γραπτέον: τῆς Μάλτας (=Μελίτας) =μαλτέζικα, ὡς ἀνωτέρω.

σ. 203 καὶ ἓνα κάστρο ὀνομαζόμενον Γόνιτσα. Γράφει: Βόνιτσα.

σ. 219 καὶ κάπου δέλοιποι. Γράφει: κι' οἱ ἀπο(ψ)δέλοιποι.

III

ΒΙΚΕΝΤΙΟΥ ΔΑΜΟΔΟΥ: ΠΑΡΙΣΙΑΚΟΝ ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΟΝ

Τὸ ἔργον τοῦ Δαμοδοῦ εἶναι ἀτελὲς γνωστόν, ἢ μᾶλλον τὸ κυριώτερον καὶ σοβαρώτερον μέρος εἶναι ἀγνωστόν. (1) Τὰ ἀνέκδοτα κυρίως ἔργα του ἀποκαλύπτουν τὴν πνευματικὴν δύναμιν καὶ τὴν φωτεινότητα τῆς σκέψεως τοῦ Κεφαλληνοῦ φιλοσόφου.

Εἰς τὰ διάφορα χειρόγραφα τοῦ Δαμοδοῦ, ἔρχομαι νὰ προσθέσω καὶ τὸν παρισιακὸν ἑλληνικὸν συμπληρωματικὸν κώδικα 639, ὁ ὁποῖος περιέχει μέρος τῆς «Φυσιολογίας», ἐνὸς τῶν μεγαλυτέρων συγγραμμάτων του.

Πρόκειται περὶ ὠραιστάτου χαρτίνου χειρογράφου, σχήματος μεγάλου, διαστάσεων 32×22. Περιέχει φύλλα μονοσέλιδα (=μονόστιχα) 306· ἕκαστον δὲ φύλλον περιέχει 30—32 σειρῶν. Εἰς τὸ πρῶτον φύλλον ἀναγινώσκομεν τὸν ἑξῆς τίτλον: «Μέρος τρίτον τῆς Φυσιολογίας. Φυσιολογία μερικὴ περὶ τοῦ ἐμψύχου σώματος». Περὶ τὸν τίτλον τοῦτον ἄλλη χεὶρ δι' ἄλλης μελάνης ἔγραψε: «Φυσιολογία αἰτιολογικὴ εἰς τὴν κοινὴν δόξαλεκτον· ἀριστοτελική, σχολαστικὴ καὶ νεωτερικὴ, ἐν ἣ περὶ τῶν φυσικῶν σωμάτων ἐστὶν ὁ λόγος· συντεθεῖσα παρὰ τοῦ λογιστάτου καὶ σοφωτάτου ἐν φιλοσοφίᾳ καὶ ἱερᾷ θεολογίᾳ καὶ ἐν ἀμφοτέροις τοῖς νόμοις Δαφνοφόρου (sic) Βικεντίου Δαμοδοῦ ἐκ πατρίδος Κεφαλληνίας κατὰ μῆνα Ὀκτώβριον, τόμος τρίτος περιέχει τὸ τρίτον μέρος τῆς Φυσιολογίας περὶ τοῦ ἐμψύχου σώματος».

Ὑπὸ τῆς αὐτῆς χειρὸς ἔγραψεν καὶ τὸ ἑξῆς βιβλιογραφικὸν σημεῖωμα ἐπὶ τοῦ τελευταίου φύλλου τοῦ κώδικος φύλ. 306ον:

6 ἐστέδες χαρτὶ ἔχει τὸ παρὸν βιβλίον καὶ	
6 κόλλαις πρὸς 12 παραδες ὁ ἐστές	72
διὰ τὸ γράψιμον πρὸς 6 παραδες ἡ κόλλα	930
παρ.	040
διὰ τὸ δέσιμον	
σούμμα παραδες	1040
γρόσια 26	

Ὡς φαίνεται ἐκ τοῦ τίτλου καὶ ἐκ τοῦ περιεχομένου ὁ ἡμέτερος κώδιξ ἀποτελεῖ ἐν μόνον μέρος μεγαλυτέρου συγγραμματος. Δυστυχῶς δὲν εἶμαι εἰς θέσιν διὰ τὴν ἑλλειψιν τῶν ἄλλων χειρογράφων νὰ ἐξακριβώσω, ἂν τὸ ὑπὸ τὸν τίτλον «Φυσικά» (2) ἑλλειψιὸν ἔργον ἔχει σχέσιν πρὸς τὴν «Φυσιολογίαν». Κατὰ πᾶσαν ὁμῶς πιθανότητα τὸ περιεχόμενον τοῦ παρισιακοῦ κώδικος ἔχει σχέσιν μὲ χειρόγραφον τοῦ Ν. Πολλάνη, περὶ τοῦ ὁποῖου ἐλαχίστας πληροφορίας μᾶς δίδει ὁ Λάμπρος. (3) Ἀρκοῦμαι ἐπὶ τοῦ παρόντος εἰς τὴν σύντομον ταύτην σημείωσιν περὶ τοῦ παρισιακοῦ κώδικος τοῦ Δαμοδοῦ. Θὰ ἦτο εὐπρόσδεκτος μία λεπτομερὴς ἐρευνα περὶ τοῦ ἔργου τοῦ φιλοσόφου τούτου, διότι ἀναμφιβόλως ὁ Δαμοδὸς εἶναι μία ἐκ τῶν μεγαλυτέρων καὶ φωτεινωτέρων μορφῶν τῆς Τουρκοκρατίας.

(1) βλ. περὶ τῶν χειρογράφων τοῦ Δαμοδοῦ τὴν ἐπιμελῆ μελέτην τοῦ φίλου Εὐθ. Κουρούκλη, Ἑλληνικὰ Γράμματα σ. 380 ἔ. Δυστυχῶς ὁ κατάλογος οὗτος εἶναι ἀτελής.

(2) Catal. of the uss. of the Mount Athos, ἀριθμ. 1510.

(3) «Κώδικας Ν. Πολλάνη» ἐν Νέφ. Ἑλληνομνήμων. Δ (1907) σ. 363. βλ. καὶ σ. 364 περὶ χγφ. τῆς θεολογίας. Σημειωτέον ἐπίσης ὅτι χγφ. τῶν «θεολογικῶν» εὐρίσκεται ἐν Ἀγίῳ Ὁρει, ὅπ' αὐξ. ἀρ. 6018 (βλ. κατάλ. Λάμπρου).

Λεωνίδα Χ. Ζών, Ταμείον εξαγορᾶς αἰχμαλώτων. Ἀνατύπωσις ἐκ τοῦ Ε'. τόμου τῆς «Ἐπετηρίδος τῆς Ἑταιρείας Βυζαντινῶν Σπουδῶν». Ἐν Ἀθήναις, 1928 σ. 342 347—8—9 μγ.

Ἡ πειρατεία καὶ ὁ πόνος τῆς αἰχμαλωσίας γεμίζει τίς συγκινητικώτερες σελίδες τῆς μεσαιωνικῆς καὶ νεώτερης ἱστορίας τοῦ λαοῦ μας. Δυστυχῶς τὸ ζήτημα αὐτό, τοσοῦτον ἐνδιαφέρον καὶ τόσο ὁμορφὸν, πολὺ λίγο ἔχει ἐξετασθῇ. Σ' αὐτό, βέβαια, συννοῦν ἀκόμη ἀνέκδοτα. Μία ὁμῶς προσπάθεια γιὰ σχολικὴ ἐξέταση τοῦ θέματος δὲ θὰ ἄφινε ζημιωμένο τὸν εὐσυνείδητο ἐπιστήμονα.

Γιὰ τοῦτο μὲ μεγάλη χαρὰ σημειώνουμε τὴν ὁμορφὴν μελέτη τοῦ κ. Ζών με τὸν παραπάνω τίτλο. Καθὼς βλέπει κανεὶς ἀπὸ τὸν ἀριθμὸ σελίδων, ὁ συγγραφεὺς εἶναι πολὺ σύντομος· αὐτὸ ὁμῶς δὲν τὸν ἐμποδίζει καθόλου νὰ μᾶς δώσῃ μιὰ σημαντικὴ συμβολὴ στὸ περὶ πειρατείας κεφάλαιο σχετικὰ μὲ τὰ Νησιά μας.

Πρόκειται γιὰ ἓνα ταμεῖο εξαγορᾶς αἰχμαλώτων, ποὺ ἰδρύθηκε στὴ Ζάκυνθο τὰ 1560 ἀπὸ τὸν προβλεπτή Φραγκίσκο Πιζάνη. Τὸ ταμεῖο αὐτὸ θὰ συντηροῦν ἀποσπέρῃ ἀνάλογα μὲ τὴ χωρητικότητά του καὶ ἀπὸ ἄλλες δωρεές, θὰ εἶχε δὲ σκοπὸ τὴν πληρωμὴ τῶν λύτρων καὶ τὴν ἀπελευθέρωση τῶν αἰχμαλώτων, ποὺ ἐπεφταν στὰ χέρια τῶν πειρατῶν.

Ἡ συστηματοποιημένη αὐτὴ διοικητικὴ ὁργάνωση, δείχνει ἀπὸ τὸ ἓνα μέρος πόσο βαρεῖα ἦταν ἡ δοκιμασία τῆς Πειρατείας, καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο τὴ σοφὴ προνοητικὴ πολιτικὴ τῆς Βενετίας, ὁ κ. Ζώνης, στηριζόμενος πάνω σὲ ἀνέκδοτα ἔγγραφα παρακολουθεῖ τὴν ἱστορίαν τοῦ Ταμείου αὐτοῦ ἵσταιμε τὰ νεώτερα χρόνια.

Στὴ μελέτῃ δημοσιεύεται ἓνα συμβόλαιο τοῦ 1681, πολὺ περιεργὸ καὶ ἀξιοσημείωτο τόσο γιὰ τὴ γλωσσικὴ του μορφὴ, ὅσο καὶ γιὰ τίς πληροφορίες, ποὺ μᾶς δίνει σχετικὰ μὲ τὸν τρόπο τῆς εξαγορᾶς τῶν αἰχμαλώτων. Στὸ τέλος ἀναδημοσιεύονται δύο συγκινητικώτατα δημοτικὰ τραγούδια σχετικὰ μὲ τὴν πειρατεία, ποὺ εἶχαν δημοσιευθῇ στὰ «Φιλολογικὰ Ἀνάλεκτα Ζακύνθου» τοῦ Ν. Κατράμη.

Αὐτὸ εἶναι πολὺ σύντομα τὸ περιεχόμενο τῆς μελέτης τοῦ κ. Ζών. Θὰ μποροῦσε ἴσως νὰ ἦταν λίγο πλεονάζουσα διὰ τὴν ἀρχὴν ἐκεῖ, ὅπου ὁ λόγος περὶ πειρατείας στὰ Νησιά τοῦ Ἰονίου· ἀλλὰ καὶ ἔτσι, ὅπως εἶναι, εἶναι πολὺ σημαντικὴ καὶ γι' αὐτὸ μὲ μεγάλη εὐχαρίστηση τὴν συσταίνουμε.

Παρίσι, Ἰανουάριος 1929,

ΔΙΟΝ. Α. ΖΑΚΥΘΗΝΟΣ

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΖΩΗ

Η ΔΕΛΦΙΚΗ ΙΔΕΑ ΚΑΙ ΤΟ ΒΡΑΒΕΙΟ ΝΟΜΠΕΛ

Δύο Ἕλληνες λόγιοι, ὁ κ. Παλαμᾶς καὶ ὁ κ. Σκίτης, ἐπιδιώκουν τὸ βραβεῖο Νόμπελ. Ἰδιαν ἀπαίτηση θὰ μπορούσαν νὰ προβάλλουν ὁ Γρυπάρης, ὁ Καβάφης, ἔξω ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα τὸ ἔργο τῶν λογίων μας εἶναι ἐντελῶς ἄγνωστο, γιατί καὶ ἂν βρεθῆκε κανεὶς νὰ τὸ μεταφράσῃ δὲν βρεθῆκε ὁμῶς κανεὶς νὰ τὸ διαβάσῃ.

Ἐπάνω ἀπὸ πρόσωπα, ἀπὸ πλάγιες ἐπίσημες ἐνέργειες, ἀπὸ κλίκες, ἔξω ἀπὸ δοθῇ τὸ βραβεῖο Νόμπελ σ' ἐκεῖνον ποὺ ἔφραξε τὴν *Διώνειαν Ἑλληνικὴν Ἰδέαν* τῶν πολιτισμένων ἀνθρώπων μέσα στὰ σύνορά μας, σ' ἐκεῖνον ποὺ ἔσους τὴν προσπάθειαν ν' ἀναστήσῃ τὴ *Δελφικὴν Ἰδέαν* στὴ σημερινὴ τέχνη καὶ ζωὴ. Ὁ *Ἀγγελος* Σινελιανὸς εἶναι ὁ ὑποψήφιος τῆς Ἑλλάδος γιὰ τὸ βραβεῖο Νόμπελ. Αὐτὸς πρέπει νὰ εἶναι.

Ὁ γάλλος κριτικὸς Γαβριὴλ Μπουασσύ εἶπε σὲ μιὰ συνέντευξή του πρὸς ἀθηναῖο δημοσιογράφον (ἴδε Ἑλεύθερο Βῆμα 16 Φεβρ.): «Ἡ Ἑλλάς ἴσως ἀκόμη δὲν ἔχει καλὰ-καλὰ ἐννοήσῃ τὴν σημασίαν αὐτῶν τῶν ἐκδηλώσεων διὰ τὴν ἀναγέννησίν της... ἡ Ἑλλάς προσεῖλκυσε ἐπ' αὐτῆς τὴν προσοχὴν τῶν παγκοσμίως ἐκλεκτῶν πνευμάτων. Δι' ἐμὲ αἱ ἐορταὶ αὐταὶ ἔχουν ἱστορικὴν χρονολογίαν, τόσῳ μᾶλλον ὅσῳ ἡμποροῦν νὰ γίνουν ὁ θρησκευτικὸς δεσμός μεταξὺ τῶν ἀνεπτυγμένων καὶ τοῦ λαοῦ, μεταξὺ τοῦ μεγαλειώδους παρελθόντος καὶ τοῦ μέλλοντος ἐνὸς ἀναγεννηθέντος ἔθνους». Ἐνομίσαμε πῶς ἔχομεν ὑποχρέωση νὰ ποῦμε αὐτὰ σὲ ὅσους δὲν τοὺς τυφλώνει ἡ δημοσιογραφικὴ ρουτίνα, σὲ ὅσους δὲν ἀνήκουν σὲ κλίκες, σὲ ὅσους δὲν ἔχουν ὑποθηκευμένη τὴ συνείδησίν των στὴ συναλλαγή.

Τὸ ποιητικὸ ἔργο τοῦ Σινελιανοῦ δὲν ὑστερεῖ σὲ τίποτε κοντὰ στὰ ἔργα τῶν δύο ἄλλων προταθέντων. Ἡ δράση του ὁμῶς γιὰ τὴν *Δελφικὴν Ἰδέαν* τὸν κάνει νὰ ἔχῃ πολλὴ μεγαλότερον ἑλληνικὴν σημασίαν ἀπὸ κάθε ἄλλον.

Ἡ Ἀκαδημία καὶ τὸ Πανεπιστήμιον θὰ ἔπρεπε νὰ συνασθάνθουν τὴν ὑποχρέωσίν των αὐτῇ. Ὅσοι δὲν ἔχουν δεμένα τὰ χέρια ἄς κινηθοῦν.

Ἡ «Ἰόνιος Ἀνθολογία» χαιρετίζει μὲ χαρὰ τὸ διορισμὸ τοῦ σοφοῦ ἐβραϊστῆ κ. Λάζαρου Βελλέλης στὴ θέσιν Καθηγητοῦ τῆς Ἑβραϊολογίας στὸ Πανεπιστήμιον τῆς Θεσσαλονίκης. Ὁ κ. Βελλέλης εἶναι γνωστὸς ὄχι μόνον ἀν διακεκριμένος ἐπιστήμονας, ἀλλὰ καὶ ἀντὶ ὑπέρμαχος τῆς δημοτικῆς γλώσσας. Οἱ ἱστορικὲς του μελέτες εἶναι γραμμένες ὄχι μόνον μὲ πολυμαθεῖαν ἀλλὰ καὶ μὲ λογοτεχνικὴ χάρι. Εἰς τὸ ἐναρκτήριο μάθημά του μίλησε γιὰ τὴν ἐβραϊκὴν φιλολογίαν καὶ ἀνάφερε τὸν Ἀβραὰμ Κοὲν ποὺ ἔζησε στὴν Ζάκυνθο τὸν 18^{ον} αἰῶνα καὶ ἔγραψεν ὠραία ποιήματα σὲ ἐβραϊκὴν γλῶσσαν χρησιμοποιώντας τὴν μετρικὴν τῶν Ἀράβων.

Γνωρίζουμε πῶς ὁ κ. Βελλέλης ἔχει ἀνέκδοτον μετάφρασιν σὲ ὠραία δημοτικὴν γλῶσσαν τῆς Ἱταλικῆς τραγωδίας τοῦ Ἀνδρέα Κάλβου οἱ «Δαναΐδες». Ἡ «Ἰόνιος Ἀνθολογία» ἐλπίζει πῶς ὁ σοφὸς καθηγητὴς θὰ τῆς ἐπιτρέψῃ τὴ δημοσίευσιν.

— Τὸ ζήτημα τῆς ἀγορᾶς τοῦ σπιτιοῦ τοῦ Σολωμοῦ πήρε τὸ δρόμον τῆς πραγματοποίησης. Ὁ ἰδιοκτήτης εἶναι πρόθυμος νὰ τὸ παραχωρήσῃ σὲ μικρὴ τιμῇ. Τώρα ἀπομένει νὰ μαζευτῇ τὸ ποσό. Δὲν εἶναι δύσκολον. Ὁ κάθε Ἕλληνας, διανοούμενος καὶ μὴ, μὲ προθυμίαν θάδινε τὸ κατ'οικονομικὸν του γιὰ τέτοιο σκοπὸ. Θὰ τελεωθῇ καὶ τὸ αἶσχος ἐκεῖνον, ποὺ ντροπίαζε τὴ Ζάκυνθον καὶ τὸν πολιτισμὸν τὸ σπῆτι τοῦ Ποιητῆ νὰ καταντῇ σιαῦλος. Ὁ νομάρχης κ. Ἀθανασιάδης ποὺ ἀνάλαβε τὴν πρωτοβουλίαν, μᾶς πληροφοροῦσε ὅτι σκοπεῖ νὰ παρακαλέσῃ μιὰ μεγάλη ἐφημερίδα (τὸ «Ἑλ. Βῆμα» ἢ τὴν «Ἑστία») ν' ἀνοίξῃ κατάλογον εἰσφορῶν. Φανταζόμεστε πῶς δὲ θ' ἀρνηθῶν. Ὁ κ. Δημ. Ἀμπελοράβδης ἔκαμε τὴν ἀρχήν, προσφέρας τρεῖς χιλιάδες δραχμῆς. Ρίχτηκε καὶ ἡ ἰδέα νὰ μεταφερθῶν, ἀντὶ ἄγορας τὸ σπῆτι, ἢ προτομῇ καὶ τὰ δῶτά τοῦ ποιητῆ. Ὁ κ. Σιγούρος, ὅπως λέμε ἀλλοῦ, διαμαρτύρεται ἔντονα. Ἡ «Ἰόνιος Ἀνθολογία» συμφωνεῖ μαζί του καὶ ἀποκρούει ὁλότελα τέτοια σκέψη. Δὲ στάθηκε πονθὲν ἀ τέτοιο πρῶτον. Ἀντίθετα ὑποστηρίζουμε τὴν ὠραία πρότασιν τοῦ κ. Σιγούρου. Καὶ ἐλπίζουμε νὰ ἐπικρατήσῃ.

— Ὁ μακαρίτης Δαμίρης ἄφησε τὸ μέγαρό του στὰ ὀργανωμένα σωματεῖα τῆς Ζακύνθου. Ἀλλὰ χρειάζεται νὰ πληρωθῇ ἓνας μεγάλος κληρονομικὸς φόρος, τὰ σωματεῖα δὲν ἔχουν καὶ τὸ κληροδόχημα ἐκπίπτει. Ὁ κ. Νομάρχης τώρα ἐνεργεῖ νὰ ματαιωθῇ τὸ Δημόσιον τοῦ φόρου καὶ νὰ χρησιμοποιηθῇ τὸ Μέγαρον γιὰ Νομαρχία. Διαμαρτυρούμαστε ἔντονα. Ὁ κ. Νομάρχης ἔχει καθήκον νὰ υπερασπίζῃ καὶ νὰ προαγάγῃ τὰ συμφέροντα τοῦ νησιοῦ. Τὸ μέγαρον πρέπει νὰ χρησιμοποιηθῇ γιὰ σκοπὸ κοινῆς ὠφελείας· ὡς σχολὴ ἀπόρων παιδῶν, ὡς Ὡδεῖον ἢ ὡς Βιβλιοθήκη. Τίποτε ἄλλο. Τὸ πῶς μπορεῖ νὰ γίνῃ ἄς φροντίσουν οἱ ἀρμόδιοι, ποὺ πρέπει νὰ περιφρουρήσουν τὰ συμφέροντα τοῦ νησιοῦ.

— Στο «Marzocco» (Φλωρεντίας 17 Φεβρ.) ένα όρατο άρθρο πάνω στο πολύ-κροτο βιβλίο «Con Byron in Italia».

— Στον «*Άγωνα των Παρισίων*» δημοσιεύονται πάντα σοβαρά κι' αξιοπρόσεχτα πολιτικά και οικονομικά άρθρα τα άνωτερα Πανεπιστημιακά μαθήματα Παρισίων, φιλολογικές σελίδες με διηγήματα Γαλάτειας Καζαντζάκη, Έλλης Λασκαράκη, και Θρ. Καστανάκη κτλ.—Βλέπουμε ακόμα πώς εκυκλοφόρησε ή Β'. έκδοση των θανμαστών διηγημάτων του Θράσου Καστανάκη «*Η χορεύτρια κοντεσάνα Φελίτσιτα*» που κριθήκαν απ' όλους τα καλύτερα του 1928.

— «*St. Basil's Greek orthodox church*».—Αναμνηστικό τεύχος που εκυκλοφόρησε στα εγκαίνια της Έλλ. Εκκλησίας του Σικάγου.—Περιέχει σε φωτοτυπία το ποίημα του Παλαμά «*Ρόδου μοσκοβόλημα*», κι' άλλα του Μαβίλη, Ουράνη, Καβάφη, Μιχ. Αργυρόπουλου κτλ.

— Στο περιοδικό «*Le Pagine della Dante*» (Νοέμ-Δεκέμ.) δημοσιεύεται έν' άρθρο του G. Ceccherelli «*La casa di Foscolo a Zante*» μιιά περίληψη δηλαδή του άρθρου του Δε-Βιάζη για τη Φωσκολιανή.—Ο κ. Ceccherelli φέρνει πάλι την αμφιβολία—στηριζόμενος στο ένοικιαστήριο συμβόλαιο του Χαριάτη στα 1780—άν στο σπίτι αυτό γεννήθηκε πραγματικά ο Ποιητής.

— Λάβαμε το πρόγραμμα της σαιζόν, που θ' αρχίσει στις 30 Ιουνίου, του Βασιλικού Πανεπιστημίου της Περονίας για τους ξένους. Έναρκτηριο λόγο θα κάμει ο ύπουργός της Παιδείας και θα δώσουν μαθήματα και διαλέξεις οι επιφανέστερες φιλολογικές προσωπικότητες της Ιταλίας. Κυριώτερα από τα μαθήματα είναι: ο 18ος αιώνας στην Ιταλική φιλολογία, τέχνη, ιστορία, και πολιτική κ' επιστημονική σκέψη.—Συγκριτική Ιταλικής και ξένης φιλολογίας.—Η σύγχρονος Ιταλία.—Μαθήματα Έτρουσκολογίας κτλ.—Διάφορες ευκολίες και εκπώσεις γίνονται στα θέατρα, εισητήρια σιδηροδρόμων και βαποριών, και στα μουσεία και βιβλιοθήκες.

Περισσότερες πληροφορίες μπορούν να ζητήσουν οι ενδιαφερόμενοι από τον Giuseppe Ceccherelli, Zante.

— Στη «*Revue méditerranéenne*» (Δεκέμ. 1928 σελ. 611) ο κ. Βάλας γράφει κριτική για την έκδοση του «*Χάση*». από την «*Ελπίδα*» της Ζακύνθου (1927).—Επίσης και για το «*Φωσκολιανό Δεύκωμα Ζακύνθου*».

— Για την «*Ιόνιο Ανθολογία*» είχε γράψει επίσης στη *Revue Normande* (Φεβρ. 1928) ο αξέχαστος Α. Παρθένος.

— Η Έπτάνησος έχει το ρεκόρ της εκδόσεως έφημερίδων και περιοδικών. Ανάμεσα στις άλλες έφημερες και μεταξύ των ολίγων που εξακολουθήσαν άδελην έλκυστικήν διά τους Κεφαλλήνας και κείνους που—άγαπούν την έμμετρη σα-θερμό και ειλικρινή συγχαρητήρια.

ERRATA. Ο κ. Θ. Σ. Τζαννετάτος με έπιστολή του μάς παρακαλεί να διορθώσωμε τα παρακάτω τυπογραφικά λάθη που γιναν στη μελέτη του «*Πειρατικές λ. χ. όχι Σαρακήνια*» (σελ. 8), αλλά ή *Σαρακήνια*, όχι Κάτω-Λειβαδειά (σελ. 11, σημ. α') και Λειβαδιές (σελ. 11 σημ. δ'), αλλά *Κάτω-Λειβαδιές* και *Λειβαδιές*.—Οχι Βαρβαρέζος (σελ. 9, 12, 13) ούτε Βαρβαρία (σελ. 10 κλπ.), αλλά *barba-rézos* και *barbaria*.—Επίσης τα «*Εισόδια της Παναγίας*» (σελ. 10) αντί στις 21 Δεκεμβρίου, να δια-βασθή στις 21 Νοεμβρίου.

Και τα γλωσσικά: όχι ή ιστορία (σελ. 13), το *Saggio storico dell'isola di Cefalonia* αλλά ή ιστορία του *Saggio*.... το *Saggio storico dell'isola di radosis* να διορθωθή εις *σκόλη* και *βρί*.

Και τέλος στις παραπομπές των σημειώσεων β' και γ' (σελ. 8) να προστεθί: έκδοσις Βόννης, άφου προηγουμένως γραφή άντι του έλλάσι (σελ. 8 σημ. β')

ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΝ

ΖΑΧΑΡΟΠΛΑΣΤΙΚΗΣ & ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΓΛΥΚΩΝ ΚΟΥΤΑΛΙΟΥ

ΕΞ ΟΛΩΝ ΤΩΝ ΝΩΠΩΝ ΦΡΟΥΤΩΝ

ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ Ι. ΒΟΥΡΔΕΡΗ

ΕΝ ΑΙΓΙΩ.

ROYAL EXCHANGE ASSURANCE

«*Η πρώτη Άγγλική Ασφαλιστική Έταιρία ΠΥΡΟΣ*»«*Εργαζομένη από το 1720 με Κεφάλαια ιδικά της*»

Λίρες 18.000.000.

Πράκτωρ Δ. Β. ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ

Προτιμάτε το Γάλα «*ΤΡΟΦΟΣ*»,«*Αποτελεί πρώτης τάξεως τροφήν από υγιεινής και θρεπτικής απόψεως, τόσον διά τους μεγάλους όσον και διά τα βρέφη.*»«*Έχει εξαιρετικώς λεπτήν γευσιν και άρωμα, και διατηρείται επί μακρότατον χρόνον.*»

Το καλλίτερον αυτοκίνητον είναι

Η ΝΕΑ CHEVROLET

«*Εξακύλινδρος με την ιδίαν τιμήν της τετρακύλινδρου.*»«*Η Chevrolet διέτρεξε κατά τας δοκιμάς 8,000 μίλλια συνεχώς διά μέσου έρήμων, έλών και παρθένων δασών, από το άκρωτήριον της καλής Έλπίδος εις Κάιρον. Κανέν έλατήριον δέν έσπασεν καθ' όλην την διάρκειαν του ταξειδίου. Τριαύτα όλικά μεταχειρίζεται ή Έταιρία Σεβρολέ.*»«*Αναρριχάται εις βραχύδη μέρη. Υπερνικά όλας τας δυσκολίας. Διέρχεται στα νερά. Έχει όλα τα πλεονεκτήματα, δηλαδή:*»«*Πλουσίαν δύναμιν. — Στιβαρότητα εις το παραμικρότερον τεμάχιον. — Εύκολίαν χειρισμού. — Εύκολίαν φορτώσεως και εκφορτώσεως. — Εμπιστοσύνη εις οίανδήποτε συνθήκην εξυπηρετήσεως. — Εύκολίαν οδηγήσεως και άναυπαικτότητα. — Τα καλύτερα όλικά και την καλύτεραν έργασίαν. — Εύθνην λειτουργίαν. — Προσαρμοστικότητα προς τας μεταφορικές ανάγκας σας. — Εράμιλλον εις άναυπαικτότητα με τα αυτοκίνητα πολυτελείας.*»«*Διά τοϋτο κατά τους πρώτους 9 μήνας του 1928 παρήχθησαν 1,100,723 έπιδατικά και φορτηγά αυτοκίνητα Σεβρολέ.*»

Μεγάλοι εύκολία πληρωμής.

«*Αντιπρόσωπος εις την Ζάκυνθον*
ΣΠΥΡΟΣ ΤΥΡΟΓΑΛΑΣ

